

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

מטות

(חלק יח — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות — שבוע פרשת מטות (אה"ק) יחיד תמוז;
(בכל העולם) מטות-מסעי, כה תמוז — ב מנחם-אב, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

מטות ג

ע"ד הפשט לגמרי, אין רש"י מביאם בפירושו⁶ שהוא פשוטו של מקרא⁷.

(ב) מדוע הקדים רש"י להביא את הפסוק „ויאמר לה בועז“ האמור ברות (בכתובים), ורק לאחריו הביא את הפסוק „לבנות לה בית“ האמור בזכרי⁸ (בנביאים) – שלא כסדר התנ"ך, שהנביאים קודמים לכתובים?

(ג) קושיית הרמב"ן⁹: במדרש רות¹⁰ ישנן דרשות הן על „ויאמר לה בועז“ והן על „לבנות לה בית“ (ביחד עם הדרש על פסוק דידן „ויקרא לה נובח“ – „שלא עמד לה אותו השם“) המיישבות את „חסרון המפיק“ גם בכתובים אלו¹¹ – ולמה כתב רש"י „ותמהני מה ידרוש“?

[ודוחק לומר שלא ראה רש"י מדרש רות זה¹², וכפי שתמה הרמב"ן „והרי

א. על הפסוק האחרון בפרשתנו, ונבח הלך וילכוד את קנת ג' ויקרא לה נבח בשמו“, פירש רש"י: „ויקרא לה נבח – לה אינו מפיק ה"א. וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה² לפיכך הוא רפה שמשמע² מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה, ויאמר לה בועז³, לבנות לה בית“⁴.

וצריך להבין:

(א) אם סבירא ל' לרש"י שפירוש ר' משה הדרשן אינו מתאים לפי פשוטו של מקרא – משום ש„ותמהני מה ידרוש“ בב' המקומות האחרים שנאמר בהם „לה“ ללא מפיק ה"א – מדוע הביא את דרשתו מעיקרא?

ולכאורה ה' לו לומר גם כאן כדרך שמצינו בפירושו על התורה בכמה מקומות⁵, שכותב על תיבה מסוימת, „לא ידעתי“, היינו שאינו יודע את הפשט דתיבה זו – אף שיש על' פירושים וביאורים במדרשי רז"ל, דכיון שפירושי חז"ל הם שלא

(1) להעיר מעוד חידוש בתיבת לה שהיא „תרי טעמי“ (מירכא כפולה) – וראה חז"ג קפט, א. פרדס שער הטעמים. לקוטי לוי"צ לזח"ג (ע' רסת, רעז).

(2) ראי' לזה מדה"א א ב, כג (כמש"כ ברש"ש למד"ר רות פ"ה, ה).

(2*) בדפוס א' וב' דרש"י, וכן בכוכ"כ כתי"רש"י – „שמשמש“.

(3) רות ב, יד.

(4) זכרי' ה, יא.

(5) ראה לקו"ש ח"ה ע' 1 הערה 2 ובשוה"ג שם, וש"נ.

(6) להעיר מכמה מקומות (לדוגמא: וישלח לג, כ. וארא ו, ט. ועוד) שמביא רש"י מדרשות חז"ל וכותב (ומקשה) עליהן שאינן לפי פשוטו של מקרא (ומפרש הפשט). ואכ"מ.

(7) אבל יש לחלק, שהרי בנדר"ד הדרש מצ"ע מתאים כאן, אלא שקשה עליו ממוק"א.

(8) ועד"ז ברע"ב ועוד לרש"י כאן.

(9) רבה פ"ה, ה.

(10) לשון הרמב"ן שם.

(11) להעיר, שבחזקוני וריב"א כאן הביאו הדרש דרות רבה (על „ויאמר לה בועז“) בשם „ויש נותנין בהם) טעם“. ובפ"ה הרא"ש עה"ת

(* ועל „לבנות לה בית“ מביאים דרש „בקש לבנות ולא בנה זו עניית תורה שירדה לבלב ואשתרבובי כו' והוא שאמרו רבותינו לבנות ולא בנה“ (וראה פ"ה הרא"ש ובעה"ט כאן) – ראה סוגיא

— כיון דלעיל כתיב¹⁵ „והנה שתיים נשים .. ולהנה .. גו” (לשון רבים), המרמזות על (ב) הדברים שירדו לבבל) „חנופה וגסות הרוח”, וכאן כתיב „לבנות לה בית”, לשון יחיד — הרי מזה משמע, ש„כשבאו לבנות בית לקבוע בבבל”¹⁶ נשארה רק „חנופה לחודה”¹⁶ (ואילו גסות הרוח „אישתרבוני להתם”) —

אעפ”כ אין מתאים לשאול בלשון תמי „ותמהני מה ידרוש כו”, דאף שרש”י לא רצה (וטעמו ונימוקו עמו) לפרש כן בגמרא, הרי יתכן שר’ משה הדרשן פירש כך את הפשט בגמרא¹⁷.

ב. והביאור בזה:

כבר נתבאר כמה וכמה פעמים, שאף דרשות חז”ל שמביא רש”י בפירושו על התורה הן „קרוכות” לפשוטו של מקרא, ובלשון רש”י¹⁸ — „אגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו”. ואילו הדרשות שאינן ע”ד הפשט כלל אין רש”י מביאן (וכנ”ל סעיף א”).

(15) זכרי’ שם, ט.

(16) לשון רש”י קידושין שם.

(17) וכן פירשו בתוס’ קידושין שם.

(18) בראשית ג, ח. ועוד.

ובשארית ציון (השלמות לשם הגדולים) מעתיק נוסח מצבת המחבר, אזכור י”ב חבורים .. לקדם במיני תרגומא”. משא”כ בהקדמת חתן חתן המחבר (כי לא נמצא בדפוסים ספר זה הקדמת המחבר) (וכן בההסכמות כו’), מיני תרגומא בוא”ו וכן הוא בשער הספר וכו’. וכן בהקדמת חתן המחבר לס’ שאילת שלום, מיני תרגומא.”

— ובכלל צ”ע עד כמה דייק הבחור הזעזער בכתב”יד דהנ”ל, ובהזעזערס עצמם אין רא”י מאחד לחברו.

הרב אוצר בלום לתורה להלכות ולהגדות ואישתמיטת”י כו”].

והקושיא אף גדולה מזו (כמו שהקשה הרמב”ן): גם בגמרא (במסכת סנהדרין¹²) מצינו דרש על „לה” ד„לבנות לה בית” ש„אינו מפיק ה”א” — ושם, שהכתוב קאי ב„חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל”, וחסרון הדגש בה”א מלמדנו שהירידה (דגסות הרוח) לבבל לא היתה באופן של קביעות — דתחילה „לבבל נחית” ואחר כך „אישתרבוני להתם” (לעילם).

ואע”פ שרש”י בפירושו על הש”ס¹³ נקט, שהרא”י מ„לבנות לה בית” לזה ש„אשתרבוני להתם” — היא (לא) מחסרון מפיק ה”א ב„לה”, אלא) ממה שנאמר „לה” לשון יחיד¹⁴

כותב על דרש זה „ראיתי בפ”י הרב ר”מ הדרשן ז”ל***!

ולהעיר, שבילקוט ראובני כאן הובאה דרשת ר”מ הדרשן בשם הפסיקתא.

(12) כד, א. ועד”ו בקידושין מט, ב.

(13) קידושין (בפ”י הא’) וסנהדרין שם. וכן פי”ה ר”ח סנהדרין שם.

(14) וכן תירץ במיני תרגומא וי”ג — תרגומא* (לר’ ישעי’ פיק) בערלין) קושיית הרמב”ן על רש”י.

דסנהדרין וקידושין שהובאה לקמן בפנים „לשון אחר” בפרש”י קידושין (מט, ב. הובא בתוס’ שם בשם הקונטרס).

(**) ובשורת חוט השני (ס”ו) נקט בפשיטות דר”מ הדרשן לקח דבריו ממדרש רות.

(* כן הוא באוצר הספרים (בן יעקב) — „תרגומא” ביו”ד. אבל בבית עקד ספרים (פרידברג) וב„פליטת ספרים” (השלמות לשם הגדולים) תרגומא בוא”ו. והעירני חכם א’ אשר בהקדמת המחבר לספרו „יש סדר למשנה” (שנדפס בסוף משניות יכ”ן ובועז), מיני תרגומא על אונקלוס” (וכן בפירושו לברכות פ”ו משנה ב’ בסופו — מיני תרגומא).

פסוקים ותיבות שבהכרח לפרשם שלא ע"פ פשטות²⁰ – דלא כבחמשה חומשי תורה שבהם יש לפרש את הכתובים לפי פשוטם דוקא²¹].

רש"י תמה – „ותמהני” – „מה ידרוש” ר' משה הדרשן על ב' התיבות „לה” האחרות: – האם יהיו אלו דרשות הקרובות לפשוטו של מקרא, וממילא – „מצאתי לו חבר” לדרש על פסוק דיד; או שמא יהיו אלו הדרשות שבמדרש (ובש"ס) וכיוצא בהן שאינן ע"ד הפשט (וממילא – „לא מצאתי לו חבר”).

ג. להסברת הענין יש לבאר תחילה את דברי רש"י „לה אינו מפיך ה"א . . שמשמע מדרשו כמו לא”: בהשקפה ראשונה נראה שכוונת רש"י, שיש לקרוא את הפסוק כאילו נכתב „לא (נבח)“²², היינו ששם העיר אינו נבח (מפני ש, „לא נתקיים לה שם זה”).

אבל פירוש זה הוא ה"פך פשוטו של מקרא (וממילא ה"פך כללו של רש"י בפירושו על התורה¹⁸ – „אני לא באתי אלא לפשוטו”), שהרי כוונת הכתוב באמרו „ויקרא לה נבח בשמו” היא, בפשטות, להודיע שנבח קרא את שם העיר בשמו – „נבח”;

אלא שרש"י מזייק „שמשמע מדרשו

20 ובפרט שהכתובים דוכרי' שם מדברים דרך משל, וגם חיבות „לבנות לה בית” גופא הן רק משל (ולא בית כפשוטו).

21 שלכן גם פירוש רש"י לנ"ך אינו כ"כ ע"ד הפשט כפירושו לתורה, כמדובר כמה פעמים.

22 ראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל), דבק טוב ושפ"ח כאן. מת"כ לרות רבה שם. וראה פי' הרא"ש כאן. ועוד.

ומזה מובן בעניננו, שכיון שהביא רש"י את דרשת ר' משה הדרשן על „ויקרא לה נבח”, בודאי יש לה מקום בפשוטו של מקרא; ומה שכתב רש"י „ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות כו”, אין כוונתו בזה לומר שאי אפשר למצוא כגל דרש על ב' תיבות אלו, אלא שבהן אי אפשר (אליבא דרש"י) לדרוש את תיבת „לה” (ללא מפיך ה"א) באותו אופן שהיא נדרשת כאן – דרש הקרוב לפשוטו של מקרא – מפני שהדרשות המובאות עליהן במדרש (ובש"ס) הן שלא ע"ד הפשט לגמרי¹⁹ (וכדלקמן סעיף ד' ואילך).

ועפ"ז מדויק גם לשון רש"י „ותמהני מה ידרוש כו” – ולא „וקשה לי” וכיוצא בזה – מפני שאין זו קושיא וסתירה לדרשת ר' משה הדרשן כאן, אלא תמי, איזה דרש יאמר בבי' הפסוקים (התיבות) האחרים

[ויתכן, שבב' התיבות האחרות הדרש הוא באופן אחר, אשר אכן אינו מתאים בפשוטו של מקרא; מאחר שיי"ל, כמו שכבר נתבאר פעם, שבנביאים וכתובים ישנם כמה וכמה

19 כן פירש גם בס' אמרי שפר – הועתק בצידה לדרך כאן*. אלא שבצידה לדרך כתב ע"ז „ולפי דבריו צ"ל הא דקאמר רש"י ותמהני מה ידרוש כו' ר"ל מה ידרוש שיהי' . . כפי הפשט ולא דרך דרש ואין זה במשמעות הלשון דא"כ לא ה"ל לסתום אלא לפרש”. אבל ע"פ המדובר כמ"פ שכל ענינו של רש"י בפירושו ע"ה"ת הוא – כפי שכותב רש"י בעצמו וכו"כ פעמים בפירושו – „לא באתי אלא לפשוטו של מקרא”, לא הוצרך רש"י לפרש יותר.

* ראה גם שפ"ח כאן (אבל בנוגע לגוף פירושו, כבר הקשה עליו במיני תרגומא שם ואכ"מ).

שפחותך" השיב בועז "לה" – "לא",
 "לא כן הדבר כאשר דברת"²⁹.

ומובן שהדרש כאן אינו מתאים
 כלל ע"פ דרך הפשט – שהרי כאן אי
 אפשר לומר ש"מדרשו כמו לא", מאחר
 שהתיבות "אין את מן האמהות" אינן
 ח"ו באופן רפה, אלא שלילה לגמרי³⁰.

ועד"ז בפסוק, "לבנות לה בית":

הן אמת ש"גסות הרוח" היתה בכבל
 באופן "רפה", ללא קיום ("אישתרובי
 להתם") – אבל לפי פשוטו של מקרא,
 הפסוק, "לבנות לה בית" אינו מדבר
 אודות "גסות הרוח", אלא אך ורק
 אודות "חנופה"; וכפי שהובא לעיל
 (סעיף א') מפירוש רש"י לש"ס, שמוזה
 שהכתוב אומר, "לה" לשון יחיד – ולא
 "להן" לשון רבים (כנאמר לפני זה) –

375

(29) מת"כ שם.

(30) באמרי שפר שם, שדרש זה רחוק
 מפשט"מ כי לפ"ז לא נתקיים בו כלל מלת לה
 בה"א אלא מלת לא באל"ף לבד – אבל פי' צ"ע,
 שהרי נתקיימו שתיהן (לה בה"א ולא באל"ף) כי
 בועז דיבר לרות (לה בה"א) אלא שתוכן דיבורו
 הי' "לא" (באל"ף) – משא"כ להמבואר בפנים,
 שלרש"י תיבת "לה" בלי מפיך ה"א מורה על
 מציאות "רפה".

וצע"ק למה לא דרש רש"י כהדרש [הובא
 בפי' הרא"ש (בשם י"מ), בעה"ט ורע"ב (בשם, מה
 שנמצא כתוב במדרש"י)], "שאמר לה ע"י שליח
 ולא הוא בעצמו" – שהייתה אמירה שאינה
 בתוקף ("לא הוא בעצמו"). ובשפ"ח כאן שולל
 פי' זה ("וזה אינו") מבלי לפרש טעמו*.
 ואולי י"ל: מכיון שבועז רצה לדבר על לב
 רות ולעודדה, לא יאמר לה דברים אלו דוקא
 (ודלא כשאר כל אמירותיו אליה) ע"י שליח.

(* באמרי שפר שם כתב גם על דרש זה
 שנתקיים רק לא באל"ף – אבל גם בזה צ"ע, שהרי
 ישנה אמירה (לה בה"א) אלא שהיא לא ע"י
 הוא בעצמו.

כמו לא"²³ (ולא ש"משמעו לא" (ממש)),
 היינו: "לה אינו מפיך ה"א" בא לרמוז,
 שהענין המדובר בפסוק הוא "רפה",
 מציאות רפוי' וחלשה²⁴ – אמנם נבח
 קרא לעיר בשם "נבח" (ולכן לא נאמר
 "לא"), אבל הי' זה באופן רפה, כי לא
 הי' לשם זה קיום²⁵.

ד. ובזה מיושב בפשטות מפני מה
 אי אפשר לנקוט את אותו הדרש (ע"ד
 הפשט) בפסוק, ויאמר לה בועז":

במגילת רות (שם²⁶) באים דברי
 רות לבועז, "לא אהי' כאחת שפחותך
 (איני חשובה כאחת מן השפחות
 שלך"²⁷ – וכמענה על דברי' ממשך
 הכתוב) ויאמר לה בועז לעת האוכל
 גשי הלום ואכלת גוי". ודורש המדרש
 על "ויאמר לה בועז" ("לה" ללא
 מפיך ה"א), שבועז השיב לה: "חס
 ושלום אין את מן האמהות (שפחות)
 אלא מן האימהות (שרה רבקה כו'²⁸)",
 והיינו, שעל אמירתה, "לא אהי' כאחת

(23) להעיר מהגירסא בדפוס ב' דרש"י
 שמשמש כמו לא. ובא' מכת"י רש"י: הוי
 כמו לא.

(24) עדמשנת' (לקו"ש ח"ח ע' 62. לקו"ש
 חט"ו ע' 113 ס"ה) לענין ניקוד ע"ג תיבה.

(25) ראה נד"ז באמרי שפר שם, שרק כאן
 הדרש הוא כפי הפשט לפי ש, יתקיימו שתיהן
 מלת לה בה"א ומלת לא באל"ף שהרי בתחלה
 קרא למקום ההוא נובח ועמד לה שם ההוא זמן
 מה אלא שאח"כ לא נתקיים לה שם זה, משא"כ
 כאשר מתקיים רק מלת לא באל"ף הוא רחוק
 מפשוטו של מקרא. וראה לקמן הערה 30.

(26) שם, יג.

(27) רש"י רות שם.

(28) וזהו שאמר רות ד, יא) הזקנים לבועז
 יתן ה' את האשה... כרחל וכלאה שהיו גבירות'
 (חזקוני וריב"א שם).

אף היא שקר³⁵, כפירוש רש"י³⁶ על „חנופה” – „שמראין עצמם חסידים”.

והביאור בזה³⁷: אם נאמר שכתוב „לה” ללא מפיק ה"א כוונת הכתוב לרמז על מציאות „רפה” – חנופה ושקר שאין לו תשועה – מתעוררת הקושיא: מדוע הדגשה זו אמורה בנוגע לחנופה בלבד, ולא גם בנוגע לגסות הרוח (ואדרבה, הדבר מסתבר יותר בגסות הרוח) שירדה לבבל (דוקא, אלא ש) באופן „רפה” („אישתרכובי להתם”)³⁸ כנ"ל?

ומזה שהכתוב אומר „לה” לשון יחיד – היינו שהנדון כאן הוא רק דבר אחד, חנופה – מוכח, א) שלא בא ללמדנו את ענין (חנופה) אין לו תשועה, וכן ב) כוונת הכתוב היא לירידת החנופה לבבל באופן קבוע (דלא כמו „אישתרכובי להתם” של גסות הרוח).

מוכח³¹, שהפסוק מדבר רק אודות פרט אחד, „חנופה לחודה”, מפני ש„חנופה” לא „אישתרכובי להתם”, אלא נותרה בכבל בקביעות³² – וא"כ הרי אי אפשר לפרש ש„לה” (ללא מפיק ה"א) לשון יחיד מרמז על עוד דבר שהי' כאן באופן „רפה”³³.

ה. אבל צריך להבין:

לפי הדרש במדרש רות, הפסוק „לבנות לה בית” מרמז על השקר דשנער (בבל), ו„לה” ללא מפיק ה"א „מלמד שאין לשקר תשועה” – ואם כן הי' רש"י יכול לנקוט דרש זה, שהוא בדומה לפירושו על „ויקרא לה נבח” – השקר קיים במציאות, אלא שהוא רק באופן „רפה”, מאחר ש„אין לשקר תשועה” (אין לו קיום)³⁴;

ואזי היו הדברים בהתאם גם עם פירוש רש"י על הש"ס, ש„לבנות לה בית” קאי על „חנופה”, כיון ש„חנופה”

376 ו. ע"פ כל הנ"ל מובן גם הטעם שהקדים רש"י את הפסוק מרות לפסוק מזכרי:

(35) ראה מת"כ למדרש שם: שאין לשקר כו', ומקרא זה מדבר בחנופה כו'. וברע"ב הנ"ל: שהשקר והחנופה אין לו רגלים והתם בזכרי בחנופה משתעי קרא.

(36) סנהדרין שם ד"ה ככנפי החסידה.

(37) ולהעיר, שיש חילוק בין נדו"ד (ויקרא לה נבח) ל„לבנות לה בית”: בנדו"ד נתבטל שם העיר (כשהעיר היתה קיימת), משא"כ שם מדבר ע"ד בנין בית לשקר בשנער (בבל), והרי כ"ז שבבל קיימת הי' בה בית לשקר, וא"כ אינו מתאים לומר עליו שהוא מציאות „רפה” בבבל.

(38) זכר ורמז לזה (שדבר המשתררב מתואר בלשון „רפה”) בפ"י ר"ח (שבת קמא, ב) דמנעל רפוי – משתררב מן הרגל.

(31) אבל ראה תוס' קידושין שם שהקשו על פירוש זה – „ולא נהירא דהא ככל הפרשה קורא איפה לשון יחיד ועל זה שייך שפיר לבנות לה”.

ולכאורה כן משמע בפרש"י זכרי שם.

(32) כלשון רש"י קידושין שם „גבי בקיעותא”, „לבנות בית לקבוע בבבל”.

(33) ולאידך – להפירוש (לשון אחר בפרש"י קידושין שם. וראה הנסמך לעיל שוה"ג הא' להערה 11) ד„לבנות לה בית” פירושו „לבנות ולא בנה” (ומזה נלמד דגסות הרוח אישתרכובי לעילם) – הי"ז שלילה לגמרי (לא בנו לכתחילה), כמ"ש באמרי שפר שם.

(34) בבאר מים חיים שם: „ואין נראה לרש"י שהרי לבנות לה בית כתיב, אלא שמדרשו הוא כמו לא ושקר אין לו קיום כלל ואין ראוי לקרית בית כלל” – אבל לכאורה, מכיון שהשקר דבבל הי' נמשך משך זמן רב (כל זמן שבבל קיימת), שייך לומר עליו „בית” ו„בקיעות” (אף שאין לו תשועה וקיום).

— מתאים הרמז ד"לה" ללא מפיק ה"א, המרמז שהמציאות דלעומת־זה לא נתהפכה;

אבל בשני הפסוקים האחרים מדובר אודות מציאות דלעומת־זה כפי שהיא מתהפכת לקדושה: רות המואבי' נתגיירה ונתעלתה למעלות הנעלות ביותר בקדושה, עד שהיא כאחת „מן האימהות“; ועד"ז „לבנות לה בית“ — ה"שקר" של בבל — הרי בפנימיות הדברים ענינו השקלא וטריא שתלמוד בבלי⁴¹ אשר „נשתלשלה בחשך . . אפילו בשקר“⁴², ודוקא ע"י „במחשכים הושיבני . . זה תלמודה של בבל“⁴³ נפעל „לבנות לה בית“, הדרגא הנעלית ביותר בתורה — בחינת „בית“ שבתורה⁴⁴, „בית נאמן“⁴⁵;

וכיון שכאן מדובר אודות הלעומת־זה כפי שנתהפך לקדושה, הרי אינו מתאים בזה „לה“ ללא מפיק ה"א, דממה־נפשך: אם מצד הקליפה עצמה,

בפסוק „ויאמר לה בועז“ (מרות) הדרש גופא הוא היפך הפשט: לפי הדרש „ויאמר לה“ פירושו — „ויאמר לא“, כנ"ל; ולכן הקדים רש"י את שלילת דרש זה, להיותו רחוק יותר מדרך הפשט מן הדרש על הפסוק „לבנות לה בית“, שמתאים הוא לדרך הפשט (כיון ש„לה“ מרמז על מציאות רפה — „אישתרבוני להתם“ או „אין לו תשועה“), אלא שקשה לפרש כן מצד שינוי הכתוב מלשון רבים ללשון יחיד, כנ"ל.

ז. מיינה של תורה בפירוש רש"י זה:

ככל ג' המקומות שבהם נכתב „לה“ ללא מפיק ה"א הנדון הוא מציאות שאינה של קדושה: בפרשתנו מדובר אודות עיר שנכבשה מן האמורי; „ויאמר לה בועז“ — קאי ברות המואבי'; ו„לבנות לה בית“ — מדבר (בגסות הרוח ו)חנופה (שקר) של בבל.

ולכן כתיב „לה“ ללא מפיק ה"א, לרמז, שהמציאות דלעומת־זה היא מציאות, רפה: רק הקדושה היא מציאות אמיתית ונצחית, ואילו הלעומת־זה אינה מציאות אמיתית, וממילא אינה בת קיימא³⁹.

ועל זה כתב רש"י „ותמהני מה ידרוש“ בפסוקים „ויאמר לה בועז לבנות לה בית“:

בשלמא בפסוק דידן, שהמדובר בו הוא אתכפיא של לעומת־זה (ולא התהפכותה לקדושה)⁴⁰ — וילכוד גו'

לה שם זה" — כי מכיון שלא נתהפך הלעו"ז, לכן חזר וניעור הלעו"ז אח"כ ובטל השם של קדושה. וצ"ע מדה"י (שם) שגם חוות יאיר נלקחה מבנ"י.

41) שלכן הובא (בסנהדרין שם) בהמשך הסוגיא ע"ד אופן לימוד התורה בבבל.

42) תו"א יז, ב.

43) סנהדרין שם.

44) ראה בארוכה המשך מים רבים תרל"ז בסופו. ושם, שבח"י „בית“ דתורה היא תושבע"פ. וראה שערי אורה (ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ד ואילך), המשך תרס"ו (ע' צ ואילך), סה"מ תש"ח (ע' 121 ואילך) ועוד — במעלת תלמוד בבלי, שע"י דוקא מגיעים להעלם העצמי כו'.

45) ראה המשך מים רבים שם (ובהערה תיד שם).

39) ראה בארוכה ד"ה ראשית גוים עמלק תר"פ (בסה"מ תר"פ).

40) ו"ל שזהו טעם הפנימי מה ש„לא נתקיים

הרי היא בטלה לגמרי ונעשתה „לא” ה„תוקף” האמיתי דקדושה⁴⁶.
 ממש, ואם מצד דרגת הקדושה –
 צריך הי' הדבר להכתב כאן בדגש
 דוקא, תוקף הכי גדול, ואדרבה –
 דוקא באתהפכא חשוכא לנהורא ניכר

(משיחת ש"פ מסו"נו תשכ"ה)

 (46) ראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 434 ועוד.

